

מערכת הצורות

הפועל

1

החלוקה בעברית

- כלל המילים שמרכיבות את השפה ניתנות לחלוקה לשלוש קבוצות:
- שם (הקבוצה הגדולה ביותר)
- פועל
- מיליות (בעלות תפקיד טכני בלבד)

חזרה מסכמת על חלקי הדיבר

- מכיוון שהחומר נלמד כבסיס בכיתה ט', החזרה היא ברמת הסיכום ולא ברמת ההקניה (למידה מחדש).

חלקי דיבר

מיליות		פועל – בעל זמן	שם – חסר זמן
<p>קישור</p> <p>מקשרות בין משפט למשפט, בין פסקות ובין טקסטים שונים.</p> <p>קובעות את סוג המשפט</p>	<p>יחס</p> <p>מקשרות בין מילה למילה במשפט.</p>	<p>פועל -פעולה</p> <p>המתרחשת בזמן כלשהו ע"י מישהו .</p> <p>שם פועל – לללל</p> <p>ללכת, לשבת במעמד פועל</p> <p>תואר הפועל - נלווה לפועל ומוסר עליו מידע</p>	<p>שם עצם - חי/צומח/דומם שקיים בעולם כלל המילים שאפשר ליידע ולשייך. הא+שלי –הבית שלי</p> <p>שם תואר - נלווה לשם העצם ומתאר אותו. מיודע – הקטן, החכמה וכו'</p> <p>שם פעולה - סך הפעולה שמתקבלת-הליכה,ריצה שירה.</p> <p>ניתן ליידע ולשייך –ההליכה שלי .</p> <p>שם מספר - מיודע – הראשון, האחד בחודש</p>

הגדרה של פועל

- מילה בעלת זמן (עבר-הווה-ציווי-עתיד) ובעלת גוף (מבצע פעולה) אשר לה שורש בעל משמעות אשר נוטה בבניין .
- פעולה המתרחשת בזמן כלשהו
- מהו בניין ?
- בניין- תבנית אשר ניתן לצקת אליה שורש ולקבל משמעות מסוימת (פעיל-סביל וכו').
- חלק מהאותיות שייכות לתבנית עצמה וחלק לשורש
- לא לכל בניין יש אותיות משל עצמו (מוספיות/תוכיות)
- דף- בניין להשכיר – קריאה

שבעת הבניינים

- כל פעם שניקה שורש ונציב אותו בבניין מסוים נקבל משמעות אחרת.
- ההצבה של שורש מסוים בבניין זה או אחר היא לפי צרכי הכותב,
- עלינו להבין מה הפעולה שאנו רוצים ליצור על מנת לדעת איזה בניין נשבץ את הפועל .
- לפני הבניינים נעשה חזרה קטנה על הניקוד.

הזמנים

- בעברית שלושה זמנים – עבר , הווה ועתיד
- הציווי אינו נחשב לזמן וזאת משום שאת הפעולה יש לעשות בזמן שאינו מוגדר בזמן אך כוונתו היא מיידית .
- סיומות הגופים השונים מצביעות על זמן עבר
- מ"ם.....מציינת בחלק מהבניינים זמן הווה
- אית"ן (החתיך) יבוא רק מחר – עתיד !
- ה"א מציינת גם ציווי לעיתים קרובות

בניין הפעיל

- הפעיל
- משמעות הבניין : 1) פעיל
- 2) גורם פעולה
- 3) שינוי מצב
- האותיות ה"א+יו"ד מציינות את בניין הפעיל.
- בהשמטת אותיות הבניין נמצא את אותיות השורש.
- לדוגמה : הַלְבִּישׁ
- שורש: ל.ב.ש

בניין הופעל

- הַפְעֵל
- משמעות הבניין : סביל
- האות ה"א מציינת את בניין הפעל.
- בהשמטת האות הא נמצא את אותיות השורש.
- לדוגמה : הַדְגַּשׁ
- שורש : ד.ג.ש

מצגת להעתקה

בניין פעל (קל)

○ פְּעַל (קל)

○ בניין ללא מוספיות בעבר, יש להעתיק את אותיות השורש לפי סדר ההופעה .

○ לדוגמה : פְּתַב

○ שורש: כ.ת.ב

בניין נפעל

מצגת להעתקה

○ **נפעל**

○ משמעות הבניין : 1) פעיל (נרשם)

○ 2) סביל (נכתב)

○ 3) חוזר (נדחק)

○ האות נון מציינת את בניין נפעל בעבר ובהווה (נון נודניקית) .

○ נכנס / נכנס

○ בהשמטת האות נון נמצא את אותיות השורש.

○ בעתיד: חד"ק (כלל הגופים למעט מדבר בניקוד חיריק, דגש וקמץ)

○ סד"ק (גוף מדבר – סגול, דגש קמץ)

○ לדוגמה: נכנס

○ שורש: כ.נ.ס

בניין פיעל

- פִּעַל
- משמעות הבניין : 1) פעיל (שילם)
- 2) גורם פעולה (שימח, לימד)
- בניין ללא מוספיות בעבר.
- יש להעתיק את אותיות השורש לפי סדר ההופעה.
- לדוגמה: פָּגַד
- שורש: כ.ב.ד

בניין פועל

מצגת להעתקה

- פֶּעַל
- משמעות : סביל
- בניין ללא מוספיות בעבר.
- יש להעתיק את אותיות השורש לפי סדר ההופעה.

- לדוגמה: שָׁלַם

- שורש: ש.ל.מ

בניין התפעל

- **הַתְּפַעֵל**
- משמעות הבניין : 1) פעיל
- 2) חוזר
- 3) הדדי
- האותיות ה"א+תי"ו מציינות את אותיות הבניין .
- בהשמטת האותיות ה"א+תי"ו נמצא את אותיות השורש.
- לדוגמה: הַתְּקַדֵּם
- שורש: ק.ד.מ